

Primorski dnevnik

Poština plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

Cena 40 lir

TRST, nedelja 30. julija 1961

Leto XVII. - Št. 180 (1954)

ROŽLJANJE Z OROŽJEM

Govor, ki ga je imel Kennedy pred teden dni v Berlinu, je v zvezi z Nemčijo in hladno vojno med Vzhodom in Zahodom. Ta govor je izjavo med mirovljubnimi silami veliko zaskrbljenost, ker je ameriški predsednik napovedal celotno vojaško ukrepanje, ki bo do leta 1962 podžgal vojnohujske sile.

V svojem govoru je Kennedy najprej ponovil, da imajo zahodne države pravico ostati v Berlinu in pravico dostopa do tega mesta, da jim ta pravica ne more biti odvzeta z nobenim dejanjem Sovjetske zveze. Dodal je, da morajo biti ZDA in njihovi zavezniki pripravljeni na obrambo pravic in obveznosti v Berlinu. Napovedal je zatem naslednje ukrepe: Zahteval je od kongresa novih 3.247 milijonov dolarjev za vojaške stroške v tem letu. Zahteval je povečanje skupne človeške obrambne sile od 875.000 na milijon ljudi ter povečanje števila ljudi v mornarici in letalstvu.

Podvojil in potrojil bo število rekrutov v prihodnjih mesecih, nekaterim rezervnim enotam pa bo podaljšal vojaški rok. Se nadalje bodo obdržali ladje in letala, ki so jih namenjali opustiti, med njimi tudi bombnike B-47.

Porabili bodo 1,8 milijarde dolarjev za nabavo atomskega orožja, streliva in opreme. Izjavil je dalje, da bo od kongresa zahteval tudi nova sredstva za označevanje in zgraditev zgradb, ki bi jih uporabili za zaklonišča v primeru napada, za oskrbovanje teh zaklonišč s hrano, z vodo, zdravili in drugimi potrebščinami za zboljšanje sistema opozarjanja na letalske napade ter druge ukrepe v tej zvezi. Predsednik je dodal, da bo zahteval tudi več ljudi, večje davke, nadzorstvo in druga pooblastila, če bo to potrebno za ohranitev svobode.

Pri tem je pozval zahodne države, naj skupno utrjujejo vojaško moč in skupno delijo breme in tveganje.

Ob vsem tem naštevaju vojaških ukrepov je predsednik le mimogrede omenil, da je pripravljen iskati mir in začeti mirne razgovore na uradnih in neuradnih sestankih, ter da ne želi, da bi vojaški motivi prevladovali nad mišljenjem bodisi Vzhoda ali Zahoda.

V Moskvi so zelo ostro reagirali na ta Kennedyjev govor. Agencija Tass je objavila komentar, v katerem pravi, da je ameriški tisk napovedoval, da bo predsednik odgovoril na preča vprašanja sveta. Toda namesto tega je svet elisal rožljanje z orožjem, za kar ni potrebno nobena državniška moč, tem manj, ker so se s tem ukvarjali tudi predhodniki Kennedyja, a klave ne morejo ne ugleda. Komentar je dodal, da napovedanje berlinskega vprašanja ustreza vladajočim krogom v ZDA za ureditve njihovi načrtov. Če ne bi bilo zahodnoberlinskega vprašanja, bi imperialistični krogi

našli kak drug problem, ki bi omogočil nadaljevanje oboroževalne tekme, zato da bi pripomogli k reševanju notranjih težav v ZDA. S povečanjem izdatkov za vojsko hočejo namreč pomagati, da se gospodarstvo ZDA reši depresije in da se reši brezposelnosti. V tem militarističnem programu torej povsem izginjajo besede o pripravljenosti na pogajanja.

V Moskvi se tudi poučarja, da Kennedy ni obrazložil niti ene razumne alternative za sovjetske predloge.

Vprašati se je treba, kaj je vzrok takega ravnanja Zahoda in predvsem ZDA, ko gre za vprašanje Berlina. Odgovor je, da Zahod nerealno obravnava nemško vprašanje in spor okoli Berlina.

Sovjetska zveza predlaga podpis mirovne pogodbe z dvema državama. Zahod to načelno zavrača, ker trdi, da vzhodnonemške države ni. Iz tega nerealnega stališča zahodne koalicije izhajajo vse težave okoli nemškega vprašanja. Trdovratno ignorirajo zgodovinsko dejstvo, da na ozemlju poražene Nemčije že dvajset let obstajata dve nemški državi, pomeni zatiskati oči pred stvarnostjo. In prav to Zahod dela. Zato je prisiljen nanačno obravnavati nemško vprašanje. Zaradi tega se zahodne države, ko gre za nemško vprašanje, vedno vračajo šestnajst let nazaj na potrditveni položaj, kakor da se je razvoj dogodkov na svetu ustavil pred šestnajstim leti. Čeprav zaradi obojestranskih kršitev potrditvenih sporazumov

ni od teh praktično ostalo danes nič, se Zahod vedno sklicuje na te zdavnaj prekršene in sedaj praktično neveljavne sporazume, ko bi bilo treba začeti pogajanja, da se odpravi sedanje anahronistično stanje.

Iz vsega tega postaja torej jasno, da so novi vojaški ukrepi ZDA in Zahoda logična posledica nerealnega gledanja na nemško vprašanje. Tak razvoj polemike okoli Nemčije in Berlina poživlja še zdavnaj kompromitirano politiko na robu vojne. Kajti, Kennedyjevi predlogi za veliko zvišanje stroškov za oboroževanje in njegovo opozarjanje ameriškega prebivalstva, da se pripravi na uporabljanje zaklonišč v primeru vojne, ustvarja pravo vojno psihozo.

Če k temu dodamo povečanje oborožene sile v Zahodni Nemčiji, de Gaullove čestitke poveljniku francoskega oporišča v Bizerti, pod čigar vodstvom je bil izvršen napad na Tunizijo, žarišča nemira v Laosu, Kuvajtu, Kongu, na karibskem področju in Južni Afriki, se nam pokaže dokaj nevarna slika sedanjega stanja v mednarodnih odnosih.

Izhod iz tega stanja pa morajo biti razgovori in ne rožljanje z orožjem. Zato je bolj ko kdaj koli danes velike važnosti opozorilo maršala Tita in njegov poziv vsem mirovljubnim silam sveta, naj postavijo odločno zahtevo, da preneha igra na robu vojne, in naj se krene na pot mirnega reševanja spornih vprašanj.

Jutri, v ponedeljek, 31. tega meseca bo ob 21. uri na Titovem trgu v Kopru razpisirala čudovita vezena, skana iz tisočih barv, ugašena v melodije srbskih, hrvaških, makedonskih, bosanskih, dalmatinskih, slavonskih, črnogorskih narodnih pesmi, prežgana v utripih in ritmih srbskega kola, makedonskega ora, slavonskih bujcev s kraguljki, koroskih svatbenih rejcev in markovskih kurentov. Od ponedeljka do sobote bo na prizoriščih v Kopru, Portorožu, Piranu, Ankaranu in Izoli nastopalo več kot 500 pesalcev in pevcev z okrog sto plesil, vmes — v sredo, in četrtek pa bo v Portorožu in Kopru nastopil festivalni gost, državni ansambel plesov in pesmi Združenih arabskih republik iz Kaira «REDAS».

PONEDELJEK: spektakel starih obredov.

TOREK: Srbija, Hrvatska, Bosna in Hercegovina ter Makedonija predstavljajo svoje najbolje amaterske ansamble. SREDA: v Ankaranu — zaključna revija, ko bodo na istem odru nastopili štirje ansambli. Živi mozaik dve sto pesalcev.

ČETRTEK: Arabci v Kopru. PETEK: Kolo v Piranu, Tanec v Portorožu in Lado v Ankaranu.

SOBOTA: ob 20. uri uvaja zaključno revijo «JUGOSLAVIJA PLESE IN POJE» akademski folklorni-plesna skupina «France Marolt». Potem: LADO - KOLO - TANEC. Ob 21.30 se jugoslovanski TV-mreži priključijo še EUROVIJAZA: Italija, Avstrija, Zahodna Nemčija, Švedska, Holandija, Švica, Belgija, Danska, Francija in Anglija. Približno 10 milijonov gledalcev. Zaključek: FOLKLORNA NOČ do jutra ob zvokih treh velikih zabavnih orkestrrov in ob svetčavi stoterih raket.

Ena sama živa, pisana preproga plesov in pesmi, razprostrta od Kopra do Pirana. Ena sama objuena mladost, vcepljena v živobarnost narodnih nos, v pesem izpod Durmitorja, v melodijo jadranskih otokov in istr, v ritem panonskih kurentov. To bo II. FESTIVAL JUGOSLOVANSKE FOLKLORNE. Festival, ki zveni z geslom: JUGOSLAVIJA PLESE IN POJE.

Tunizija ne more sprejeti nobenega kompromisa glede odhoda francoskih čet z njenega ozemlja

S podporo ZDA in Velike Britanije je Varnostni svet zavrnil zahtevo za umik francoskih čet iz Tunizije

Liberija bo zahtevala izredno sejo glavne skupščine

Prizadevanje nekaterih ljudi, da bi spreobrazila lice Zemlje

NEW YORK, 29. — V zvezi z včerajšnjo izjavo francoske vlade je tunizijska tiskovna agencija objavila danes izjavo, v kateri med drugim pravi: «Privikrat po 20. marcu 1956 izjavila Francija v uradni izjavi, da noče, ni hotela in tudi ne misli evakuirati naprav, ki jih ima zasledene na področju Bizerte. Tunizijo malo briga govorci, na katere se Francija sklicuje, da bi opravila svoje ravnanje. Dejstvo ostane. Ker pa gre za vprašanje narodne suverenosti, ne more Tunizija sprejeti nobenega kompromisa o temeljnem načelu odhoda vseh francoskih čet z njenega ozemlja. Naj bo potrebno uporabljati kakršnih koli sredstev, naj bo mednarodna konjunktura kakršna koli, naj ima Francija kakršno koli idejo o svoji vlogi in de Gaulle o svojem poslanstvu, bo do evakuacije prišlo naglo in dokončno. Gre za vprašanje, pri katerem niso mogoče ne dvoumnosti in ne nesporazumljenja in nobeni dvomi.»

Stalni tunizijski predstavnik v OZN Burgiba ml. je poslal predsedniku Varnostnega sveta podrobno poročilo o kršitvah tunizijskega zračnega prostora, ki so jih izvršila francoska letala 26. julija.

Razen tega je Burgiba poslal predsedniku Varnostnega sveta pismo, s katerim zahteva francoske laži o represalijah tunizijske

vlade proti francoskim civilistom, ki živijo v Tuniziji. V pismu je rečeno, da je tunizijska vlada sprejela naslednje ukrepe proti nekaterim državljanom države napadalke, katerih prevratna dejavnost je bila ugotovljena: 29 si jih izključili 23. julija, dva pa 25. julija; 162 jih je pod nadzorstvom v interesu njihove lastne varnosti; 8 so jih aretirali, ker so imeli pri sebi orožje, strelivo in eksplozivni material, ter jih bodo sodili sodišča. 62 Francozov je policija zaslišala in jih nato izpustila.

Pismo pravi dalje, da je Tunizija dovolila francoskim civilistom, da zapustijo tunizijsko ozemlje, medtem ko skuša Francija preprečiti tunizijcem, ki živijo v Franciji, da bi se vrili v domovino. Pri tem dodaja, da je 150 tunizijskih študentov ali obiskovalcev vojaških šol in akademij v Franciji pod nadzorstvom v dveh taboriščih: v Chalons-Sur-Saone in v Orleansu. To ravnanje tolmači moja vlada, nadaljuje Burgiba, kot prakso sprejemati «materialna jamstva ali talee».

V Varnostnem svetu so delegacije ZAR, Čejlona in Liberije predložile danes novo resolucijo, ki poziva Francijo, naj takoj začne pogajanja s Tunizijo za nagel umik francoskih čet iz Tunizije. Te tri države so že včeraj predložile resolucijo, ki izreka zaskrbljenost, ker Francija ne izvaja resolucije Varnostnega sveta od 22. julija, in poziva Franci-

jo, naj nemudoma izvede vse določbe omenjene začasne resolucije. Danes mora Varnostni svet glasovati o tej resoluciji.

Turčija pa je predložila svojo resolucijo, s katero zahteva takojšnjo pogajanja med Francijo in Tunizijo, da rešita medsebojne spore vključno tudi dokončno rešitev vprašanja Bizerte ob upoštevanju tunizijske suverenosti. Ta resolucija izraža tudi zaskrbljenost Varnostnega sveta, ker resolucija od 22. julija «ni bila v celoti izvedena», kar zahteva neno takojšnjo in popolno izvedbo.

Prvi govornik na današnji seji je bil liberijski delegat Barnes ki je predložil omenjeno resolucijo in je priporočil, da morajo «prijetelj» demokracije pomagati Tuniziji, da bo ta lahko še dalje služila kot zbirna slika za demokratično orijentacijo držav, ki se razvijajo. Dalje je Barnes izjavil, da je najmanj, ker se lahko pričakuje od Francije, da preneha vztrajati na svojih zatirajevnih pravicah, kar se tiče varnosti oporišča, in da takoj izvede določbe resolucije. Stvari so prišle tako daleč, ko ni več mogoče pričakovati, da bi Tuniziji dopuščali navzočnost francoskih sil. Vankov vztrajanje pri morebitnih pogajanjih bi lahko samo poslabšalo položaj, namesto da bi ga izboljšalo.

Turški delegat, ki je predložil svojo resolucijo, je izjavil, da je potrebno predvsem izvesti resolucijo od

22. julija in hkrati odpreti prti za pogajanja. Za Veliko Britanijo je delegat Dean izjavil, da podpira turško resolucijo, o kateri je trdil, da zavzema realistično stališče. Izrekel se je proti obojem resolucijama ZAR, Čejlona in Liberije.

Sovjetski delegat Morozov je ostro obsodil turško resolucijo in izjavil, da ta odraža angleško-ameriško stališče. Poudaril je, da je potrebna mnogo bolj odločna akcija sprito francoskega izvajanja. Obsodil je dejstvo, da turška resolucija ne govori o umiku francoskih čet iz Tunizije, in je podprl resolucijo Čejlona, Liberije in ZAR.

Po govoru sovjetskega delegata je predsednik prekiniti sejo do 20. ure po srednjeevropskem času. Na večerji se je ameriški delegat Charles Yost podprl turško resolucijo in zavrnil resolucijo treh držav.

Tudi Cangakajev delegat je izjavil, da bo podprl turško resolucijo.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Združeni svet

Temni oblaki nad Severno Afriko

Nad Severno Afriko se zgirajo še temnejši oblaki, ki grozijo, da sprožijo splošno nevihto. Francija se krčevito oprijemlje svojih majhnih kolonialno-političnih interesov na mednarodno mnenje, ki v veliki večini njene ravnanja ne odobrava. Po resoluciji Varnostnega sveta, ki je pozval Francijo, naj umakne svoje čete iz Bizerte na prot-neposredne stike z Francijo, je Francija letala še dalje preletavala tunizijsko ozemlje. Francoski padalci so še vedno utrjeni v številnih poslopjih v Bizerti, še vedno stražijo na cestnih blokih, plenijo in napadajo civilno prebivalstvo.

Predsednik Burgiba je po vabilu tajnika OZN Hammarskjöld na razgovor v Tunis. Hammarskjöld se je vabilu odzval. Po razgovoru z Burgibom se je odločil, da si ogleda položaj v Bizerti. Ko je razgovor avtomatično prekinil, so ga nekaj kilometrov pred Bizerto ustavili francoski padalci in avtomobil preiskali, čeprav uživa Hammarskjöld diplomatsko imuniteto in je sile ne morejo prisiljati. Zastavila CZN. Nekateri padalci so se celo norčevali iz OZN. Sele na posredovanje nekakega francoskega častnika, je Hammarskjöld lahko nadaljeval pot. Incidenti se ne ponovijo tudi v Bizerti sami, ko so skušali francoski padalci Hammarskjöld nadlegovati. V Bizerti je Hammarskjöld dal telefonirati francoskemu poveljniku Ammanu, da bi izšel iz stanja, v njem, toda ta je odgovoril, da se ne more sestati z njim, ker je dobil v tem smislu navodila od svoje vlade. Razen tega je Hammarskjöld sporočil de Gaulleu, da bi bilo umestno, če bi prišel v Pariz na razgovore. Toda francosko zunanje ministrstvo je objavilo zelo nesramno izjavo, trdeč, da Hammarskjöld izraža stališče tunizijske vlade. Kar se tiče Hammarskjöldove zahteve, da bi prišel v Pariz na razgovore, pa je francosko zunanje ministrstvo v svoji izjavi pripomnilo, da Hammarskjöld lahko prebere francosko uradno izjavo o položaju v Bizerti, ki je bila istočasno objavljena.

Hammarskjöld se je nato vrnil v New York, ker se je v petek zvečer sestal Varnostni svet na zahtevo Tunizije. Tunizijski delegat je podaril, da njegova vlada nima sedaj več za umestno navezati neposredne stike z Francijo glede ustanove sovražnosti. Ker je prišel čas, ko je treba sprejeti dokončno odločitev glede popolne evakuacije.

Tudi Hammarskjöld je na seji Varnostnega sveta izjavil, da Francija ne izpolnjuje sklepov Varnostnega sveta. Izjavil je, da Francija ni iz lastne izkušnje znano, da francoski padalci izvršujejo na področju Bizerte funkcije, ki normalno pripadajo suvereni vladi.

Francoska vlada je še pred sejo Varnostnega sveta objavila dolgo izjavo, v kateri kar naravnost izjavlja, da ni nikoli mislila evakuirati Bizerte in da je tudi ne misli evakuirati, temveč je samo pripravljena pogajati se o pravnem položaju francoskega oporišča. Sploh zavrnjuje možnost, da bi se v naprej določili datum evakuacije. Razen tega se francoski predstavnik sploh ni udeležil seje Varnostnega sveta. Poslal je predsedniku pismo, v katerem trdi, da Francija nima druge prejšnje resolucije in da niso nastopili nobeni novi elementi. «Zaradi tega se francoski delegaciji ne zdi potrebno pridružiti se diskusiji o Varnostnem svetu.»

Se pred razpravo Varnostnega sveta je skupina 36 arabskih in azijskih držav skupno z Jugoslavijo poslala predsedniku skupno pismo, v katerem poudarja, da bi moral Varnostni svet omogočiti uresničitev želje Tunizije, da se z njenega ozemlja umaknejo tuje čete in tuja oporišča. Pismo poudarja tudi, da se pogajanja za mirno rešitev mogoča samo na podlagi spoštovanja suverenosti in ozemeljske celovitosti Tunizije in da je njen cilj, da se zahteva evakuacija tujih sil v najkrajšem času.

Na seji Varnostnega sveta so ZAR, Čejlon in Liberija predložile resolucijo, o kateri pismo med poročili hkrati z našim jutranjim potekom razprave o Varnostnem svetu.

Francoska vojna za petrolej

Tudi kar se tiče pogajanj Francije z alžirsko vlado, vztraja Francija pri svojem imobilizmu. V prejšnjem tednu so se zaradi dobre volje Alžircev končali sporazumi o postopku pri pogajanjih in sklenili, da bodo o posamez-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Alfred
Hedensterjema:

BLAGAJNIK

Ravnatelj podjetja Rot in Comp. je pozabil dopoldne neko važno zasebno pismo v trgovini, v svoji sobi, in sedaj, v tem nenavadnem času, ob 9. uri zvečer, je odšel ponj.

V mrščen hodniku je otipal z eno roko kljuko na vratih, medtem ko je z drugo iškal vžgalice v žepu pisalke. Ko se vrata odprla, je zagledal svetlobo, ki je prihajala izpod vrat blagajnikove sobe.

Gospodar Rot je najprej pomislil, da so vlomilci, a se je takoj spomnil, da so zunanja vrata, edini izhod iz trgovine, bila dobro zaprta. Torej, gotovo je nekdo od osebja, nekdo, ki je bil takoj poveljnik kot on, pa je hotel nocoj to popraviti.

Ne da bi prižgal vžgalico, stopi naravnost k priprti vratom. Njegovih korakov ni bilo slišati po mehkih preprogah blagajnika, ki je sedel na svojem običajnem prostoru z nekaj velikimi knjigami pred seboj, je računal z mrzlično naglico — in šele, ko se je ozrl, je zagledal pri svojih vratih šefa.

Blagajnik je imel prav tako ključ od pisarne in lahko je torej prišel kadarkoli je hotel, pa ni bilo nič čudnega, če je bil torej tu.

Toda blagajnik se je zdelo to drugace ali je morda v zadnjem trenutku postal živčen, ker je glasno zavpil, vstal s stola in prebledel v obraz kot krpca.

«Kaj je to, gospod Rot?» — Nato se je blagajnik sesedel na pisalno mizo, so pokril obraz z rokami, bridko zjokal in jecaje rekel:

«Pustite jih, naj vstopijo, da bo končno vse končano! Ničesar ne bom prikrival...»

Gospodar Rot se je zbral in njegov koščen in oholi obraz je dobil osoren izraz zaradi naravnih krepkih črt na njem.

«A tako, torej! Nalotel sem torej na tatvino. Nič vedneži!»

Gospod Fridrikson ga je pogledal izblazeno in razburjeno. Torej, gospodar ni vedel ničesar, prav nič; priključil je samo neumni stih slabe vesti in vrgel kriveno prav v njegovo roko. No, prav, čim prej, tem bolje.

«Kaj naj misli je postal. Johan Fridrikson je jekleno miren, prekrizal je roke na prsih, pripogol glavo in stal tako, kot da pričakuje udarec strela.

«Ni treščilo...» — Na razpolago sem vam, gospodar ravnatelj — je spravil zamolklo čez blede ustnice.

«Hvala lepa! — je zaslišal poročilni odgovor. Gospodar Rot je stopil k telefonu in roka mu je že ležala na slušalki. Vse se bo uredilo. Od policije bosta prišla dva človeka, ki bosta blagajnika Fridriksona odvedla v varen zapor, nato bo pregled knjig in blagajne in blagajnikovo mesto bo prišel mladi Ekstrem nato se bo zaprl krog okrog Fridriksona...»

Rot je dvignil roko s telefona in vprašal:

«Kolikšna je vsota?»

«Okrog štiri tisoč kron.»

«Sedi.»

Gospodar Rot je odšel in zaklenil vrata, prižgal veliko svetilko in pisarni in prišel z dolgimi koraki hoditi kor in da.

Štiri tisoč kron! Saj je imel vendar lepo plačo. Štiri tisoč kron! To je sicer samo deset odstotkov letnega dohodka podjetja Rot in Comp., a kaj naj stori z njim? Čista tatvina, iz nevednosti, zaradi uživanja, razpisavanja in predrznosti? Tu torej ni nobenih solajzevalnih okoliščin. Zato zopet odpre vrata in stopi k telefonu.

«Umislite se, vsaj za eno uro...» je zaspeval blagajnik.

«Kaj hočete?»

«Umislite se in mi dovolite, da sam sporodim svoji ubogi sestrji, samo njo imam na svetu! Lahko bi jo ubilo, če bi ji povedal kdo drug...»

«To pomeni, da me vabite na svoj dom? Ali bi moral tu sedeti mirno, vade majhne opravke? Dolgo bom moral čakati, to vem za gotovo.

Gospodar Rot je že tretjič prišel za slušalko...»

«Umisleni! Stanejuva samo dve hiši od tu...»

«Molče opazoval skrušen blagajnik, ki se je v silni misli zvil pred njim. Ni mogel razumeti svoje sla-

hosti, ker je popustil, vendar je vzel klobuk in palico in rekel:

«Greva!»

Kratko, kakor psu. Stanovala sta v treh majhnih sobah v drugem nadstropju. Luč na stopnicah je lepo osvetljevala ploščico na vratih, na kateri je pisalo: Johan Fridrikson, blagajnik.

V njegovi sobi je bilo toplo in prijazno in Fridrikson je s trepetajočo roko prižgal svetilko. Vse v sobi je bilo tako lepo in okusno in jasno je bilo videti, da skrbi za red ženska roka. In v tem majhnem lepem stanovanju si je zamislil tat in goljuf svoj zločin in poskušal utišati svojo vest!

V drugi sobi je nekdo pel z mladim jasnim glasom in hodil z drobnimi koraki gor in dol. Ko je blagajnik zaslišal ta glas, se je zdrl, kot da ga je nekdo udaril. Solze so mu tekale po obrazu.

«Ali smem...?»

Gospodar Rot ni odgovoril. Nepremično je stal pred pisalno mizo in gledal togo v neko sliko, ki je stala nad majhnim naslanjajem. Ko je stopil Fridrikson k vratom, ga je njegov gospodar krepko prijel za roko, pokazal na sliko in zašepetal:

«Kdo je ona?»

«Moja mati...»

«Se živi?»

«Ne, — je zajecjal nesrečnik.

«Ime ji je bilo Kjelvist, Amanda Kjelvist? Recite mi, ji je bilo tako ime?»

«Da, toda...»

Prav tedaj so se odprla vrata in mlajši original slike na mizi je stal na pragu. Tekna torej, je njegova sestra!

Fridrikson jo je jokaje objel in zajecjal:

«Sirotica, moja uboga sirotica...»

«Kaj se je zgodilo? — je vzkliznila deklica in njene oči so zalile solze.

Gospodar Rot se je trzil iz svojih sanjarij, hitro pristopil, prijel blagajnika in ločil brida in sestri.

«Prav nič, gospodična Fridrikson. Vi ste gotovo blagajnikova sestra, kaj ne? To je neki prepis, ki ga je vaš brat napočel in pozabljivo odnesel domov in sedaj je obupan, ker ga ni mogel takoj najti. Ničesar ni, prav ničesar drugega, zagotavljam vam...»

Nato se je vpludno vrnil v drugo sobo in se zaklenil z zaphom.

«Toda moram ji povedati...»

«Ničesar ji ne boste povedali, gospodar Fridrikson. Zelim, da ne neprijetnost, ki se je pripetila, ostane med nama. Razumljivo je, da vi in jaz ne moreva več skupaj delati, toda dobili boste potrdilo o svoji sposobnosti in jaz ne zahtevam od vas ničesar. Lahko greste, kamor hočete...»

Fridrikson je debelo pogledal svojega gospodarja.

«Mar bedim? Kaj ste rekli? Lahko odpotujem? Ah, ne!»

Računi morajo biti čisti. Bodite tako dobri in jutri, preden jih boste predali, vpišete na moj račun vsoto, ki jo sami najbolje poznate, rezen tega pa vašo trimesčno plačo za vnaprej. Nisem vam pripravljen odobriti običajnega odpovednega roka...»

«Gospod ravnatelj, jaz...»

«Kaj naj razumem...»

Gospodar Rot je sedel na stol pri pisalni mizi in vzel sliko v roke.

«Kdaj je umrla? Je bila srečna? Povejte mi!»

«Moja uboga mati je umrla pred dvajsetimi leti, mnogo pozneje, kot je bila slikana. Umrla je na tuberkulozo. Moj oče in ona sta skupaj lepo živela, vendar mislim, da je vse njeno bistvo zlomila prevarana ljubezen v mladosti, nekdo, ki ga je ljubila in je odšel ter se ni nikdar več vrnil, čeprav je obljubil, da se bo za gotovo vrnil...»

Pri vsaki besedi je Rot globlje sklanjal glavo.

Ko se je končno dvignil, da bi šel, je vprašal, kazaje na sliko:

«Imate se katero?»

«Moja sestra jo ima...»

«Potem mi boste, gospodar Fridrikson, morda pripravili ne podariti tole?»

Bruno Meriggi

Izdelke svojega dela. Za prekmalo umrli Ivanom Prijateljem je ostala zakladnica blesteh esejev in tehničnih monografij, Kidrič pa je še utegnil zgostiti svoja dognanja in sintezo in napisati izdružno Zgodovino slovenskega slovstva izpra vse svetovne vlojke je bila potreba po priročniku o slovenskem duhovnem ustvarjanju kar se da občutna.

Ze proti kraju let med oboma vojskama je izšel Antona Slodnjaka Pregled slovenskega slovstva in z njim smo dobili prvo moderno celotno zgodovino in ocedno naše književnosti. Ivan Prijatelj je pred smrtjo že nekoliko videl v njej sadove svoje estetske literarne šole. Ta Pregled pa je moral nadomestiti tudi šolsko knjigo, saj je bila Grafenauerjeva Kratka zgodovina slovenskega slovstva izpra vse svetovne vlojke je bila potreba po priročniku o slovenskem duhovnem ustvarjanju kar se da občutna.

Prva povojna leta ni bilo na razpolago knjige, ki bi govorila o naši književnosti. Nastajale so pač improvizirane literarne zgodovine, ki so jih dijaki v šolah

pisali po narekih profesorjev. Napolosed se je opogumil Stanko Janež in napisal (1953) za šole Pregled zgodovine slovenske književnosti, ki je izšel v drugi popravljeni (kritiki zadošeni) izdaji.

Pri Slovinci Matici je medtem zorelo epohalno delo, katerega prvi zvezek je izšel l. 1959 in drugi tri leta nato pod uredništvom Ljane Legiš in ob sodelovanju Franceta Tomšiča, Borisa Meharija, Milka Matičetovega, Mirka Rupla, Alfonza Gspana in Antona Slodnjaka. Ko bo to delo končano, bomo imeli Slovinci še vse kaj več, kakor je n.p. Bédier-Hazardova ilustrirana zgodovina francoske književnosti.

Od naše sreče je odvisno monumentalno delo Slovence biografskega letnika, ki je začel izhajati že leta 1925 in ga je do sedaj izšlo 9 zvezkov, pa zelo počasni napreduje.

V primeru z domačimi, nič kaj številnimi deli o literarni zgodovini smo lahko še kar zadovoljni, ko ugotovimo, da smo po vojni dobili štiri taka dela, vsa štiri izpod strokovnjakov peres.

Naj omenim na prvem mestu mojstrsko pesniško in literarno zgodovinsko delo nepozabnega Italijana Luigija Salvinija. V svoji knjigi »Zimzelen in rožmarin« (Sempreverde e rosmarino) je zbral čez 130 svojih prevodov pesmi naših pesnikov od Prešerna do najnovejših, zvršen je napisal knjigi uvod, ki ga je kar za čedno kratko zgodovino našega slovstva, in še k vsaki pesniški skupini je priložil kratak (k Prešernu 9 strani in pol). Knjiga je dosegla svoj namen, saj je bila v kratkem razprodana in bi jo danes, po desetih letih od izida, zmanj iskali po knjižarnah ali celo pri antikvarjih.

Germanskemu svetu je prikazala slovenskega duha in njegovo literarno ustvarjanje v nemščini pisana zgodovina slovenske književnosti izpod peresa Antona Slodnjaka. V srednjem zvezku je izšlo v Berlinu leta 1958 kot prva knjiga večje zbirke literarnih zgodovin. Zlasti ta knjiga je odprla znanstvenikom po svetu pogled v slovensko kulturno dognanje prejšnjih in današnjih dni. Gotovo je prispevala svoj delež k nastanku dveh literarnih zgodovin, ki sta se pojavili prav v zadnjem času med Italijani: Slovenska zgodovina (Letteratura slovena) Giovannija Mavre in Zgodovine slovenske književnosti (Storia della letteratura slovena) Bruna Meriggi, kajti v virih za obe je navedena.

Giovanni Mavre je napisal zgodovino z roko velikega poznavalca slovanskih jezikov in književnosti pisano zgodovino slovenskega slovstva. Izšla je lani v zbirki Storia della letteratura moderne d'Europa e d'America in je že samo s tem delom videl v njej sadove svoje estetske literarne šole. Ta Pregled pa je moral nadomestiti tudi šolsko knjigo, saj je bila Grafenauerjeva Kratka zgodovina slovenskega slovstva izpra vse svetovne vlojke je bila potreba po priročniku o slovenskem duhovnem ustvarjanju kar se da občutna.

Se v širšem okviru, to pot kar »Zgodovine književnosti vsega sveta« (Storia della letteratura di tutto il mondo) je te dni izšla zadnja knjiga »Storia della letteratura slovena« (Zgodovina slovenske književnosti) Bruna Meriggi. Po

Ponedeljek, 31. julija, ob 21

KOPER

«ZEMLJA — CLOVEK — PLES» — Svečana otvoritev II. festivala (Kumpanija — Tanac — Balun — Furlana — Slavonija — Kurenti)

Torek, 1. avgusta, ob 21

PIRAN

Ansambel VASO MISKIN-GRNT — (Bosna in Hercegovina — Sarajevo) — Ansambel VINKO JEDJUT — (Hrvaška — Zagreb)

IZOLA

Ansambel KOCO RACIN — (Makedonija — Skopje) — Ansambel BRANKO KRSMANOVIC — (Srbija — Beograd)

PORTOROŽ

«ZEMLJA — CLOVEK — PLES» — Repri-za izvirne folklore

Sreda, 2. avgusta, ob 21

ANKARAN

MLADOST, RITEM, PLES IN PESEM — Zaključna revija najboljših jugoslovanskih folklornih skupin

Cetrtek, 3. avgusta, ob 21

KOPER

KUBANSKI DRŽAVNI ANSAMBEL — Prenos za TV

Petek, 4. avgusta, ob 21

PIRAN

Ansambel narodnih igara i pesama — KOLO — Beograd

PORTOROŽ

Ansambel za narodni igri i pesni — TANEC — Skopje

ANKARAN

Zbor plesova i pjesama Hrvatske — LADO — Zagreb

Sobota, 5. avgusta, ob 20

KOPER

JUGOSLAVIJA PLESE IN POJE — Zaključna revija II. festivala jugoslovanske folkloze — Uvod: skupina FRANCE MAROLT — KOLO — LADO — TANEC ob 21.30

Prenos za EUROTVIZJO — FOLKLORNA NOC

II. FESTIVAL JUGOSLOVANSKE FOLKLORE

OD 31. JULIJA

DO 5. AVGUSTA 1961

NA LETNIH PRIZORISCIH

V ANKARANU

KOPRU

IZOLI

PORTOROŽU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

PIRANU

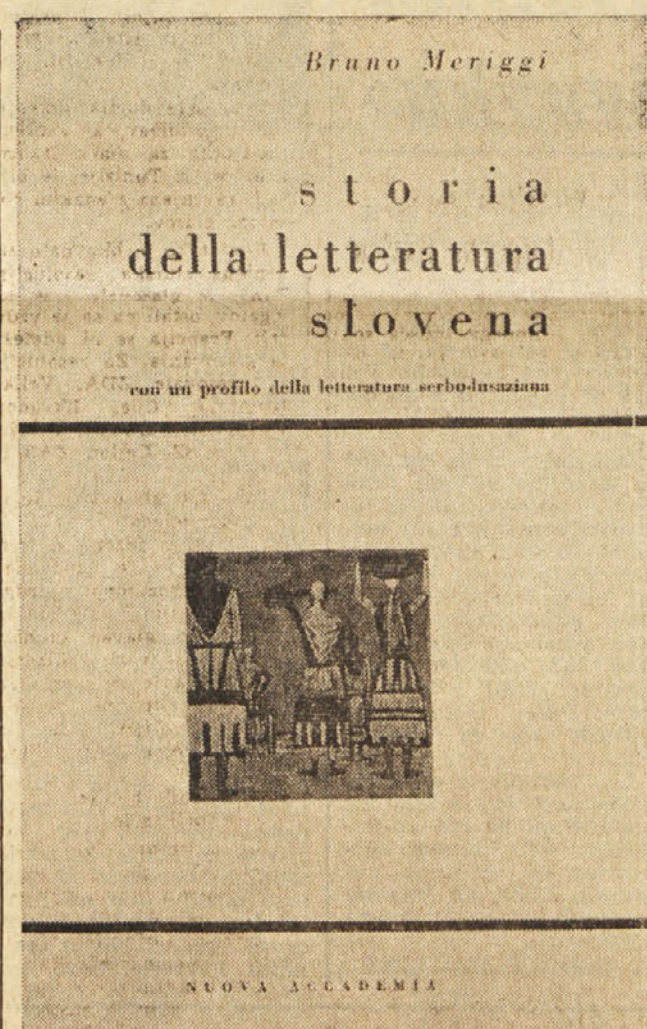
PIRANU

PIRANU

PIRANU

DRAGOCEN ITALIJANSKI PRISPEVEK ZA SPOZNAVANJE SOSEDNEGA NARODA

«Storia della letteratura slovena» izpod peresa prof. Bruna Meriggi

NOVA ACCADEMIA

svoji obsežnosti in izčrpnosti se lahko ta, italijanski pisar, ki je pisal v tujem jeziku pisanimi deli, vendar je bil naroden najgenij, sposoben in dovtopen delovalec, a da ga je dušila narodovalna politika nemške duhovščine.

V vsej Merigijevi knjigi ne zasledimo tona, ob katerem bi utegnil tujec pomisliti, da gleda na nas, čeprav pisec odkrito govori o naših kulturnih in političnih stiskih.

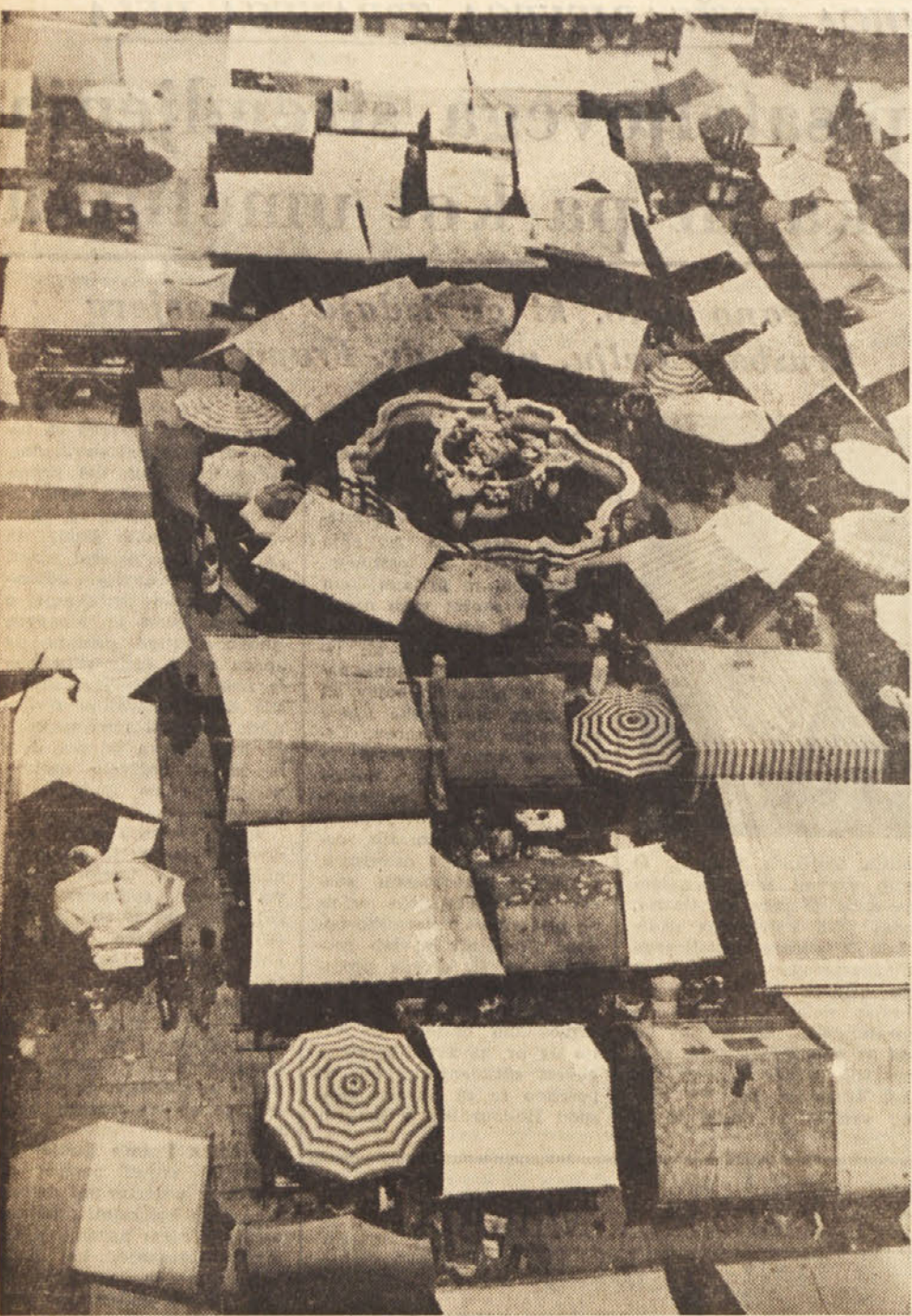
V srednjem zvezku je bila Slovincina ob robu poti h kulturnemu napreduku, nikakor pa ne izven te poti. To dobro, preprosto in gostoljubno ljudstvo, pravi o Slovincih, »je skozi dolga stoletja s svojimi ohranili očeta izročila z lastnim jezikom vred in se je v miru preprostega podeželskega življenja, ki je le tu pa tam vtrpetelo ob socialnih borbah in redkeje ob vojnih viharjih, pripravljalo naprej na kulturno in slednje na politično prebujenje.

Lepo govori Meriggi o naših protestantskih pisih, zlasti o Trubarju, ki ga mu je pomanjkljivo izvirnost nadomestila močna in iskrena ljubezen do domovine in navezanost nanjo, ko je v tujini pisal prve slovenske knjige.

Kako natanko in jedrnatno označuje škofa Hrena, ki pravi, da »je združeval v sebi fanatičnost duhovnika tistih časov in gorečnost spreobrnjenca«

Po pravici nas nekoliko moti tisti »morda«, ki ga Meriggi napíše, ko pravi o Prešernu: »Tisti, ki je bil morda največji slovenski pesnik vseh časov (str. 79 in 88). Sicer se ne more navedeti njegovega genija: »Se nikoli se na slovenski zemlji ni rodil pes-

nik, ki bi znal blagolaseje kakor Prešeren

Ponterosso

(Fot. M. Magajna)

Vesela zgodba za vroče dni

Novo božanstvo v steklenici s slikovitim napisom «Slivovka»

To povest mi je bil povedal prijatelj Janez Gobnar, ki je kronični morar in od sile resnicoljubni človek. Če on reče, da je poznal belega zamorca, ki je bil sicer v Belokranjski rojen, mu le verjame; gotovo je videl tam dimnikarja. Tudi to povest mi bomo verjeli, ker močno zaudarja po resnici. Torej!

Tam daleč sredi Oceanije je na široki oceanski planoti neznatna krtina, majhen otok, se zdaj ne obdaja. Pred leti je tam mimo divjal strašen vihar, ko se je pa morje po nekaterih dnevih le pomirilo, sta se na tistem neznanem in neimenovanem otoku prikazali dve očeki bitji, ki ju tam prej ni bilo. Bila sta človeka moškega in ženskega spola, gola kakor Adam in Eva. In ker sta bila kakor ta dva tudi nekrščena, jima bomo rekli Mož in Žena. Od kod ju je vihar prinesel, nihče ne ve, toda njuna koža čokoladne barve je kazala, da je vprav Oceanija njuna domovina.

Prvo, kar je Janez Gobnar zvedel o njiju, je bilo, da sta se neko popoldne okopala v morju, nato pa legla na mehki pesek v senco palme. Huda lenoba ju je gnjavila in le kadar je popustila, sta spregovorila nekaj besed. In ob neki taki priložnosti je on rekel:

«Na oni strani otoka tiči med pečnami neznani čoln. Vihar ga je bil tja zatreskal, Ali ga greva pogledati?»

«Pa pojdiva, če se ti zdi,» je rekla Žena po kratkem premisleku.

Tržno zagovoren med pečnami je tičal na pol razbiti čoln.

«Zdi se mi, da bo še dober,» pravi Žena zasporno. «Res je,» je dejal Mož. «Ko bi le imela nekoga, ki bi ga hotel popraviti!» In spet sta šla v senco počivat.

Popoldne se Žena prva predrami. Bila je prijetnih občutkov. Kadar je pa človek prijetnih občutkov, ne mara biti sam. Z nogo je dregnila Moža v bok.

«Povej mi, ali si srečen?» je vprašala.

«Jaz ne vem,» je dejal. «Nikoli nisem o tem premišljeval.»

«To pomeni, da si srečen.»

«Ne maram takih pogovorov, zame so pretežki. Ves kaj, pojdiva naloviti nekaj rib, da jih bova imela za večerjo.»

«Ne grem ribariti!» pravi Žena odločno. «Zdaj hočem govoriti.»

Mož globoko vzdihne. «Obšla me je želja, da bi

bila nekaj drugega in ne več to, kar sem. Navdahnjena od bogov bi rada bila. Vsi moji dnevi in vse moje noči so zmeraj eno in isto. Naveličala sem se jih. Vsaj za nekaj časa naj bi nekaj bilo drugače.»

«Zeti tisto, kar je nemogoče,» pravi Mož. «Seveda, bogovi so, o tem ne bova dvomila. Najni očetje so vedno trdili, da bogovi so. Rekli so pa tudi, da se ti bogovi ne brigajo kdove kaj za nas in da mi do njih sploh ne moremo. Pustiva jih v miru in pojdiva loviti ribe.»

Žena se je nakremžila in videti je bilo, da bo začela jokati. Rekla je med ichto, da sovraži ribe in otok in tudi samo sebe.

«Vsaj enega od bogov hočem spoznati,» je dejala. «To hočem, pa naj bo kakršni koli. Razloži mi, kakšni so bogovi.»

«Hm,» pravi Mož. «O tem, kakšni so bogovi, je na svetu mnogo različnih mnenj. Nekateri trdijo, da so ljudem podobni, le da so večji od palmovih dreves in strašno močni da so. Drugi pa pravijo, da so brez telesa in zato nevidni; samo njihov vpliv da moremo čutiti v sebi. Neumno je od naju, da govorimo o stvarih, ki jih ne poznavamo. Pojdiva si raje ogledat tisti čoln, če že ne maraš ribolova.»

Žena nevoljno vstane in gre godrnjaje za njim. Najprej sta v čolnu odkrila zaboj, ki je bil poln kolačkov. Pokusila sta jih in se jih do grla najedla. Ostale sta nanizala na srobotovo trto in si jo kakor venec obesila okoli vratu.

Potem sta v nekem kotičku odkrila čudno štirioglasto steklenico, ki je bila polna neke brezbarvne tekočine. Njega ni kdove kaj zanimala, bolj radovedna je bila ona. Potegnila je zanašek z »teklonice« ter si viliha nekaj tekočine v prstičce. Pokusila jo je.

«Kakšnega okusa je?» je vprašala Mož.

«Ni slabega,» pravi Žena. «Diši po ognju in vzneta hrepenenja po spanju in po grehu.»

«Če je tako, grem in prinesem čaše, da bova pila.» Sel je in se vrnil z dvema polovcema lupine kosovskega oreha. Od dolge rabe sta bili gladki in kakor polirani. Mož je vzel steklenico in je čaši napolnil. Pila sta v kratkih in pogostnih požirkih.

Vmes sta se cmokajoče oddihavala. Nenavadna pijanost je bila. Imela je okus po ognju, po spanju in po grehu. S počakovanjem sta izpraznila prvi čaši. Potem ju je znova nalila

ona in vtem, ko sta, kakor prej, v posameznih požirkih pila, je rekla Žena z važnim poudarkom: «Tu notri je skrito veliko in mogočno božanstvo, ki je nama novo. Morava se mu pokloniti!»

Drugo jutro sta se prebudila iz omotice. Žena se je prebudila prva in je odpravila proti morju, da si v njegovi vodi ohladi razbolelo glavo. Odpravila je do globine in se potapljala počasi in leno. Kmalu je pripluskal do nje tudi Mož in si v mehki vodi namakal svoje kosmatino obličje. Tudi njega je glava bolela, tudi on se je potapjal v vodni hladini.

«Zdaj vidiš,» je rekla Žena. «Ni več nobenega domoma: novo božanstvo sva si pridobila! Nevidno in neslišno je, a na naju je imelo strašanski vpliv. Zasluzi spoštovanje.»

«Ne vem,» je dejal Mož in se zaskrbljeno praskal po glavi. «V začetku mi je bilo prijetno, pozneje pa ne več. Se zdaj me glava boli.»

«Saj boš tudi mene,» je rekla Žena. «A to je malenkost. Pomisli, kako si najino sva se počutila sinoči! Nikoli prej nisem plesala tako dolgo in tako divje. Tudi smejala se nisem nikoli tako.»

«Tudi meni se dozdeva,» je rekel Mož in počofotal okoli nje, «da nisem bil še nikoli tako duhovit kot včeraj. Vse, kar sem povedal, je bilo od sile smešno.»

«Ne vem; meni se ni zdelo. To pa vem, da sem se smejala vsemu; smejala sem se morju in čolnu in drevu in oblakom. Vse je bilo smešno. Tudi ti si se neprestano krohotal.»

«Vsako jutro ob tem času greva loviti ribe za kosilo,» pravi Žena. «Tudi danes bi morala to storiti, pa se mi prav nič ne ljubi. Sicer se mi pa vsaka jed nekam gabi. Dokler bom živa ne bom s tekom jedla več.»

«Ali ni čudno,» je rekel Mož, «da imam tudi jaz vpravi tak občutek.»

«Ne vem res, zakaj je tako. Gotovo je tako ukrenilo novo božanstvo, ki sva ga našla v čolnu.»

«To bo tako nekako,» je rekla Žena zamisljeno, «kakor če prinese za večo šibkega drevesa in ga potegnem k sebi. Ukroni se res, a ko ga izpustim, šine z največjo silo v nasprotno smer. Novo božanstvo je naju sinoči lepo razveselilo, v zameno pa naju danes s trpljenjem kaznuje. Zato, vidiš, sva danes tako čemerna in potirta. Naj bo, rada plačam tako ceno. Kaj pa zdaj vstajam?»

Walter Chiari se preseli

Mina nesrečno zaljubljena

Na Broadwayu si bo skušal ustvariti novo slavo

Znani italijanski igralec Walter Chiari je sklenil na Broadwayu pogodbo za glasbeno komedijo, ki je bila prvotno napisana za znanega komika Dannyja Kaya; ta pa je že prej prevzel številne obveznosti za razne filme, ki se jim ni mogel odrediti.

Verjetno bo Chiari ostal v New Yorku dve ali tri leta, ker na Broadwayu predvajajo dela, ki imajo uspeh, kar leta zaporedoma. Seveda se bo moral potruditi, da se še marsičesa nauči. Po pogodbi bo moral obiskovati solo za spopolnitve v igranju ter se v moral učiti petja in plesa. Vendar pa se mu bo to izplačalo, ker bo na podlagi sklenjene pogodbe dobival 2500 dolarjev tedensko, kar zne se poldrug milijon lir.

Njegovi prijatelji so se začudili, ko so zvedeli za Walterjevo odločitev, ker ima v Italiji možnost igrati letos v treh filmih in v dveh revijah, in tudi v tedenski oddaji na televiziji. S tem da se je odločil za Broadway, je postavil na kocko svojo kariero, ker si mora šele pridobiti naklonjenost zahtevne ameriške publike in je v resni nevarnosti, da se mu medtem italijanska publika odtuji.

Chiari pravi, da name-rava popolnoma preurediti svoje življenje, da hoče namreč začeti vse znova.

Imel je mnogo ljubezenskih doživetij. Nekatera so bila zanj resna stvar, druga pa — tako pravi on sam — samo površna spoznanja, ki so jih novinarji, ki vedno iščejo novosti, izkoristili za svoje članke.

Sedaj je na vrsti Mina, znana pevka-čitačica, s katero je zadnje čase vedno skupaj. Očitno je, da je Mina upala, da ji bo uspelo, poročiti se z Walterjem. Zdi se, pa, da on ni istega mnenja. Znano je, da ni naklonjen zakonu. Vedno išče družbo lepih in slavnih žensk in ponosen je, če mu to uspe. Toda s tako žensko se ne bi nikoli poročil,

mu očitno, da si dela reklamo, ko pa je trdil, da ni v tem nobene resnice, so mu vedno oporekali, da ne bi hodil z njimi po nočnih lokalih in na veseljaške prireditve, če bi hotel imeti mir.

Rekel je še, da je Mina le dobra prijateljica, in da ima on sedaj toliko skrbi, da sploh ne more misliti na poroko. Morda Mina vendarle upa, da se bo Walter zaročil z njo, ker preživita skupaj več prostih dni. Zadnje čase pa je vedno nejevoljna in se za vsako malenkost razjezi, kar gotovo služi, da jo Walter misli zapustiti.

Torej, Walter Chiari misli začeti v New Yorku vse znova. Pravi, da je navdušen, kar se mu bo lahko poenaj, kar se mu bo zljubilo, ker tam ni znan. Pravi, da ni izključeno, da se zares zaljubi v kako skromno, ne preveč lepo in znano dekle ter da bo z njo užival prostost kot vsak normalen človek, ne da bi mu novinarji in fotoreporterji že od vsega začetka vse pokvarili.

Toda besede, ki jih je takoj nato izrekel, zanj kažejo vse gornje trditve. «Če me ne bo nihče več spoznal — je rekel — ko se bom čez nekaj let vrnil v Italijo, pomeni, da sem zgrešil, ker sem odpotoval.»

Torej?...

ker ne bi hotel, da bi njegovi ženi dvorili vedno drugi.

Po takih izjavah nima Mina dosti upanja na uspeh, še manj pa sedaj, ko Walter odpotuje v New York. Odkrila se je mnogim obveznostim, samo da je bila blizu Walterja; on pa ji ni pripravljen z ničimer to povrnil. Hudo so jo prizadele tuje besede, ki jih je Walter pred dnevi izrekel: «Ljubim sem samo tri ženske: Lucio Bosa, s katero sem bil zaročen štiri leta; bila je moja največja in najresnejša ljubezen; Elso Martinelli in Avo Gardner, za katero so mi očitali, da sem vedno v njeni družbi, da pa si sem delam reklamo, ker je slavna igralka. S temi zadnjimi besedami ni gotovo mislil samo na Avo Gardner, temveč tudi na druge igralko, kot n. pr. Anita Ekberg. Vedno so

me očitali, da si dela reklamo, ko pa je trdil, da ni v tem nobene resnice, so mu vedno oporekali, da ne bi hodil z njimi po nočnih lokalih in na veseljaške prireditve, če bi hotel imeti mir.

Rekel je še, da je Mina le dobra prijateljica, in da ima on sedaj toliko skrbi, da sploh ne more misliti na poroko. Morda Mina vendarle upa, da se bo Walter zaročil z njo, ker preživita skupaj več prostih dni. Zadnje čase pa je vedno nejevoljna in se za vsako malenkost razjezi, kar gotovo služi, da jo Walter misli zapustiti.

Torej, Walter Chiari misli začeti v New Yorku vse znova. Pravi, da je navdušen, kar se mu bo lahko poenaj, kar se mu bo zljubilo, ker tam ni znan. Pravi, da ni izključeno, da se zares zaljubi v kako skromno, ne preveč lepo in znano dekle ter da bo z njo užival prostost kot vsak normalen človek, ne da bi mu novinarji in fotoreporterji že od vsega začetka vse pokvarili.

Toda besede, ki jih je takoj nato izrekel, zanj kažejo vse gornje trditve. «Če me ne bo nihče več spoznal — je rekel — ko se bom čez nekaj let vrnil v Italijo, pomeni, da sem zgrešil, ker sem odpotoval.»

Torej?...

ker ne bi hotel, da bi njegovi ženi dvorili vedno drugi.

Po takih izjavah nima Mina dosti upanja na uspeh, še manj pa sedaj, ko Walter odpotuje v New York. Odkrila se je mnogim obveznostim, samo da je bila blizu Walterja; on pa ji ni pripravljen z ničimer to povrnil. Hudo so jo prizadele tuje besede, ki jih je Walter pred dnevi izrekel: «Ljubim sem samo tri ženske: Lucio Bosa, s katero sem bil zaročen štiri leta; bila je moja največja in najresnejša ljubezen; Elso Martinelli in Avo Gardner, za katero so mi očitali, da sem vedno v njeni družbi, da pa si sem delam reklamo, ker je slavna igralka. S temi zadnjimi besedami ni gotovo mislil samo na Avo Gardner, temveč tudi na druge igralko, kot n. pr. Anita Ekberg. Vedno so

me očitali, da si dela reklamo, ko pa je trdil, da ni v tem nobene resnice, so mu vedno oporekali, da ne bi hodil z njimi po nočnih lokalih in na veseljaške prireditve, če bi hotel imeti mir.

Rekel je še, da je Mina le dobra prijateljica, in da ima on sedaj toliko skrbi, da sploh ne more misliti na poroko. Morda Mina vendarle upa, da se bo Walter zaročil z njo, ker preživita skupaj več prostih dni. Zadnje čase pa je vedno nejevoljna in se za vsako malenkost razjezi, kar gotovo služi, da jo Walter misli zapustiti.

Torej, Walter Chiari misli začeti v New Yorku vse znova. Pravi, da je navdušen, kar se mu bo lahko poenaj, kar se mu bo zljubilo, ker tam ni znan. Pravi, da ni izključeno, da se zares zaljubi v kako skromno, ne preveč lepo in znano dekle ter da bo z njo užival prostost kot vsak normalen človek, ne da bi mu novinarji in fotoreporterji že od vsega začetka vse pokvarili.

Toda besede, ki jih je takoj nato izrekel, zanj kažejo vse gornje trditve. «Če me ne bo nihče več spoznal — je rekel — ko se bom čez nekaj let vrnil v Italijo, pomeni, da sem zgrešil, ker sem odpotoval.»

Torej?...

ker ne bi hotel, da bi njegovi ženi dvorili vedno drugi.

Po takih izjavah nima Mina dosti upanja na uspeh, še manj pa sedaj, ko Walter odpotuje v New York. Odkrila se je mnogim obveznostim, samo da je bila blizu Walterja; on pa ji ni pripravljen z ničimer to povrnil. Hudo so jo prizadele tuje besede, ki jih je Walter pred dnevi izrekel: «Ljubim sem samo tri ženske: Lucio Bosa, s katero sem bil zaročen štiri leta; bila je moja največja in najresnejša ljubezen; Elso Martinelli in Avo Gardner, za katero so mi očitali, da sem vedno v njeni družbi, da pa si sem delam reklamo, ker je slavna igralka. S temi zadnjimi besedami ni gotovo mislil samo na Avo Gardner, temveč tudi na druge igralko, kot n. pr. Anita Ekberg. Vedno so

Hitlerjanski duh je še vedno živ

Italijanski delavci žive v Nemčiji kot v Kongu

Ogorčeni komentarji nemškega tiska na izjavo ministra Sullu

Ko se je pred nekaj tedni italijanski minister Sullu podal v Zahodno Nemčijo, je med srečanji in razgovori z nemškimi predstavniki obravnaval tudi probleme italijanske emigracije v Zahodno Nemčijo in v istem času obiskal tudi kakšno skupino italijanskih delavcev.

Nastal je škandal. Potem ko je raznim nemškim funkcionarjem izrekel priznanje zaradi lepih stvari, ki so mu bile pokazane v Gerresheimu, ni mogel odrediti povabila nekoga delavca, naj si pride ogledat njegovo stanovanje in stanovanj drugih njegovih tovarišev. To kar je Sullu ob tej priložnosti videl, je z ogorčenjem označil za »pogoje življenja v Kongu«.

Ta epizoda bi morda spriče dokajšnjega nezanimanja italijanskih oblasti za emigrirance, šla v pozabo, če ji ne bi sledili razni komentarji, ki so se v teh dneh pojavili v nemškem tisku, predvsem pa v znani in najbolj razširjeni nemški reviji »Der Spiegel«, ki je objavila vrsto ogorčenih in v nemški »hernfalkov-

ski» nadutosti užaljenih pisem nekaterih sicer podpisanih, vendar pa ne bolj kvalificiranih, niti poklicno niti ideološko, zahodnonemških državljani. Ker gre za očiten izbruh hitlerjanskega »nacionalističnega« arhetektura, ne bo odveč, če jih povzamemo v noven dokaz, da hitlerjanski duh še vedno živi in uspeva v pogojih, ki jih je ustvarila Adenauerjeva politika.

Neki Karel Selbach iz Essena takole komentira Sullovo ugotovitev o »pogojih življenja v Kongu«: »Gre res za romansko zvitost. Minister Sullu pobablja na stanovanj s televizorji in drugim udobjem za svoje ovce z nakodranimi lasmi in toliko, da se ne pritožuje, ker nima vsak lastne sobe s kopalnico in telefonom. Italijanski tisk istočasno razširja grozne pravilice. Italijanski listi so zares naredili bedno uslugo svojemu ljudstvu. Pa tudi brez tega in iz razumljivih razlogov je zadržanje nemškega ljudstva do južnih Italijanov, teh odličnih gospodov, med katerih majhne podobnosti spada tudi ona o dviga-

nju kril dekletom na poruških cestah.

Gospod Rolf Hafner iz Bommentala se prav tako zaganja proti »galantnim maniram« mladih delavcev italijanskega Juga, pri čemer razvije celo primerjalno arhetekturo sociološkega značaja iz katere je očitna velikanska superiority nemške rase in inferiornosti italijanske. Teko se glasi njegov izliv: »Sullo naj bi raje prišel s kongoskimi stvarmi in s kongoskimi novanja v Južni Italiji, ki se v glavnem sestavljajo iz ene same sobe s kateri živijo družinski člani, dvorišče in tudi druge stvari, ki ne pa stanovanja v Gerresheimu. Mar bi morali zgraditi tukaj majhno Italijo, s hišami na palermitanski način? S perilom na oknih, da bi se Sullu ovce počutile dobro?»

Kurta Kolmanna iz Hannoverja prejemajo ista odziva, toda njegova misel je osredotočena na probleme in ideje trenutka do take mere, da se evropeistični blisk v trenutku vrine v kritiko stranskih v italijanskih stanovanjih: »Ze nekaj let živim kot Nemec v hiši, kjer se počutim dobro. Tudi pri nas imamo stalen dotok italijanskih delavcev, toda stanovanj, v kateri se vselijo ti preizkušeni Evropejci in strniš v njih, sploh ni mogoče popisati. Gospod minister Sullu mora prej naučiti svoje soodržavljane, stoe in reda, preden se hoče pritoževati nad doždevnimi slabimi stanovanji v Nemčiji.»

Zadnje pismo, objavljenno pod skupnim naslovom »Sadeži z Juga« ni več namenjeno samo mladim, ki preveč stegulej roke proti nemškimi dekletom in proti onim, ki pre malo skrbijo za svoja stanovanja, temveč so namenjene vsemu italijanskemu ljudstvu. Piše ga neki Herman Boeck, »glavna poteza v italijanskem narodnem značaju je absolutna neraznomenost. Ta obstaja v tem, da se po eni strani zaradi pomembne stvari obnaša preveč slabo, po drugi strani pa zaradi prav tako pomembne stvari obnaša preveč dobro, zaradi česar je nizkoten. Kdor pa vendar ima čut za sram, za neke stvari preveč ponosen. Italijan ni eno ne drugo, temveč je vedno le to, kar naredijo njegovi okoliščine, ali krepi jemu boječ ali ponosen.»

Seveda so še druge odličnejše oblike manifestacij duha nemškega »hermfolka«, ki jih mogoče v temi pisanimi izlivi najti primerjati, vendar pa imajo vse en sam skupni imenovalec in to je povečevanje samega sebe in ponizevanje drugih.

HOROSKOP

Veljaven od 30. julija do 5. avgusta

OVEN (od 21. do 20. 4.) V južnih delih zadev bodite previdni. Pazite, da ne napravite napake, ki vam jo dražja oseba ne bo opravičila. Redno pokličite delo. Pismo in poslovni razgovori.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) Čudni dnevi. Pozabili boste na ljubezenske težave, ker boste spoznali neko osebo, ki vam bo všeč. Pokličite delo zahteva od vas več prizadevnosti. Obisk.

DVOJKA (od 21. 5. do 22. 6.) Zelo boste srečni in zadovoljni zaradi malih stvari, ki bodo razveselile vaše srce. Pokličite delo vam ne bo delalo preglavice. Lahko uresničite neki svoj načrt.

RAK (od 23. 6. do 22. 7.) Ne bodite zaskrbljeni, če se boste morda sprli z drago osebo. Ugodni dnevi za pokličeno delo in poslovne dogovore. Privlačite si malo počitka.

LEVI (od 23. 7. do 22. 8.) Ta teden vam ne obeta posebnih doživetij. Nekateri bodo razočarani v ljubezni drugi pa ne delajo velikih načrtov. Uredite razne zadeve, ki se tičejo vašega poklicnega dela.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Dni lahko odkrijejo dragi osebi svoje namene in načrte. Razgibani dnevi v poklicnem delu. Ugodna priložnost, ki jih ne smete zametati. Finančne težave.

TEHNIKA (od 23. 9. do 23. 10.) Ugodne priložnosti za sentimentalne zadeve, toda ne smete preveč tvegati. S težavo se boste lotili dela. V poklicnem delu ni posebnega. Možnost zaslužka.

SKORPION (od 23. 10. do 22. 11.) Srečni dnevi, polni zadovoljstva in zadovoljstva. Utrdile se bodo ljubezenske vezi z drago osebo. V poklicnem delu ni novega, obeta pa se vam napredovanje.

STRELEC (od 23. 11. do 20. 12.) Vaše srce bo ta teden zelo zasedeno in zaposleno; toda pazite, da ne boste preveč tvegali. Vplivne osebe vas bodo podprle in boste uresničili neki svoj načrt.

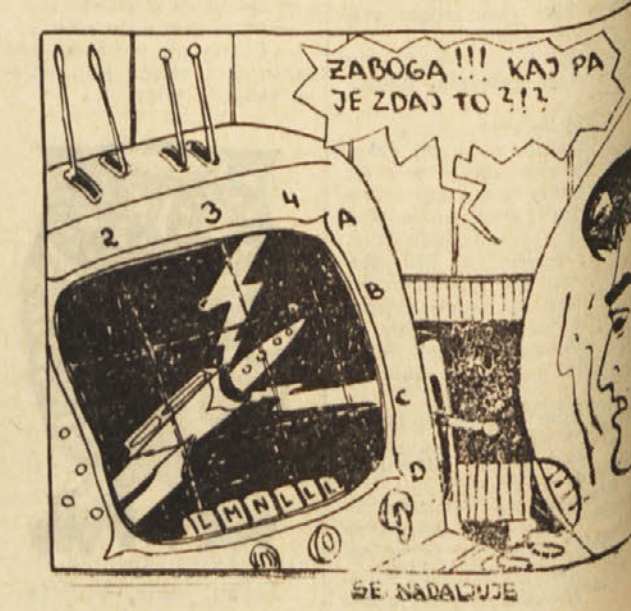
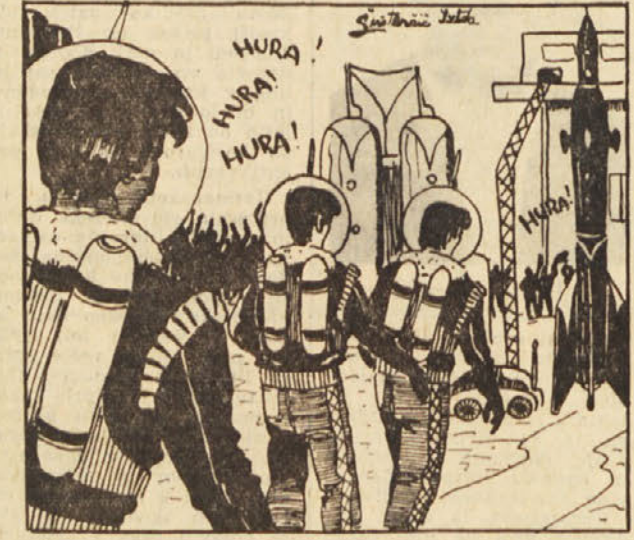
KOZOROG (od 21. 12. do 20. 1.) Navsezadnje boste sile v nek o sebo, ki vas bo le razvedril; ljubezni ne bo. Se vedno zasto v poklicnem delu, čeprav boste imeli precej opravkov. Bodite bolj odločni.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) Novi načrti in doživljanja. Lepo presenečenje, ki bo razveselilo vaše srce. Ne bodite zaskrbljeni zaradi poklicnega dela, saj bo šlo vse v redu. Premagali boste neke ovire.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) Glede srčnih zadev lahko uresničite svoje načrte, ki ste jih napravili pred meseci. Spet boste srečali osebo, ki vam je zelo pri srcu. V poklicnem delu nobene težave.

NA SREDNJI TEHNIČNI ŠOLI JE BIL USTANOVljen ASTRONAVTSKI KROŽEK PO NEKAJ LETNEM DELU SO NAPRAVILI RAKETO, KI SO JO IMENOVALI »MLADI ASTRONAVT.« TRI DEČKE, KI SO IMELI NAJVEČ ZASLUG ZA DOGRAJENJE RAKETO, SO OSTALI ČLANI KLUBA NAGRADILI ZVOŽNJO, V VEŠOLJE.

NEKEGA SONČNEGA DNE JE OB PRISOTNOSTI VELIKE MNOŽICE RAKETA »MLADI ASTRONAVT« STARTALA NA SVOJO PRVO POT...

«Zeleni načrt» bi lahko bil mnogo boljši če bi upoštevali številne koristne predloge

Zlasti bi bilo treba nujno urediti vprašanje zapuščinskih zadev in torej vprašanje lastnine - Zakaj niso upoštevali predlogov levičarskih poslancev?

Med našimi kmeti je vzbudilo veliko zanimanje za »Zeleni načrt«, ki je bil objavljen v »Primorskem dnevniku« v nedeljo 16. julija.

V uradi KZ in ZMP prihajajo dnevno kmetje, da bi dobili podrobna pojasnila, nekateri prinašajo že gradbene načrte in proračune, zlasti tisti, ki so namenjeni zidati ali popraviti svoje hiše in imajo načrte že pripravljene.

Druge zanimajo dolgoletna posojila, prispevki za nakup strojev, živine itd.

Poznamo smo se pri tujakih Pokrajinskem kmetijskem nadzorništvu za točne podatke, toda tudi tam nimajo še nobenih točnih navodil in se čakajo na ukrepe, ki jih bo ministrstvo za kmetijstvo dočelo za naše področje.

Upajo, da bodo okrog 15. avgusta dobili potrebna navodila.

V nedeljskem članku »Primorski dnevnik« smo na kratko razložili tiste člene »Zelenega načrta«, ki najbolj zanimajo kmete iz našega področja. Rekli smo tudi, da »Zeleni načrt« ne bo resni težka pot, v katerem je danes kmetijstvo v Italiji in ki zahteva radikalno spremembo kmetijskega gospodarstva.

Sam ministrski predsed-

nik Fanfani je dejal, da so prispevki »Zelenega načrta« za sedaj »le topli obkladi« na bolno telo italijanskega kmetijstva.

Ze ko je bil predstavljen zakonski osnutek »Zelenega načrta«, ki ga je predlagala in izdelala vladna vešina, so levičarski poslanci in senatorji predlagali globoke spremembe ter popravke. Zal dolgotrajna borba levičarskih strank v senatu in parlamentu ni mogla zlomiti trdnosti vladne večine in vladni načrt je bil zato odobren le z malenkostnimi spremembami.

Zakaj so levičarski predstavniki zahtevali spremembo zakonskega osnutka »Zelenega načrta«? Zato, ker bo večina teh 500 milijard lir šla v korist monopolistov in veleposelnikov in le malenkost v to vso to na razpolago malim in srednjim obdelovalcem.

Toda ne samo zaradi denarnih prispevkov so opozicijski predstavniki v poslanski zbornici in senatu glasovali proti »Zelenemu načrtu«! Omenili bomo nekatere najvažnejše predloge, ki so jih levičarski predstavniki zahtevali, da se vključijo v »Zeleni načrt« v korist malih in srednjih posestnikov.

Katastralna revizija in zakonske ureditve za pripoznanje srednjih lastnikov

Težnja vsakega kmeta je, da prosto in neomejeno razpolaga z zemljo, ki jo obdeluje, da je gospodar svoje posesti. Domneva se (ker nimamo točnih podatkov), da je samo na našem področju 300 do 400 kmetov - malih in srednjih posestnikov - ki niso vključeni na posest, ki je leta in leta obdelujejo in na nje živijo. Vključeni pa so njihovi starši, dedje in pradedje, ki so se že davno umrli ali ki živijo že desetletja v tujini.

Zaradi velikih stroškov in mnogokrat nepremostljivih zaprek in birokratičnih zahtev, ki so potrebne za uradno ureditev vprašanja posesti, niso se danes legalni gospodarji svojega posestva. Ti kmetje, ki leta in leta obdelujejo in živijo skupno z družino na posestvu, ne morejo dobiti prispevkov in vseh tistih ugodnosti, ki jih predvideva »Zeleni načrt«, ker niso vključeni. Koliko je naših kmetov, ki imajo blokiran denar pri Državnem kreditni blagajni (Casa di depositi e prestiti), ker so jim razstili zemljišča za gradnjo ali razširitev cest, ali za kaj drugega, ki je bilo proglasoeno za javno korist.

Ti kmetje zaradi velikih finančnih in notarskih stroškov, ki bi jih zahtevala vključitev, niso pravni lastniki in zato ne morejo dobiti državnih prispevkov, posojil in vseh tistih ugodnosti, ki jih predvideva »Zeleni načrt«. Ze davno je bil predložen zakonski osnutek za podporo zapuščinskih davkov za neposredne obdelovalce.

Tudi na vsedržavni konferenci za kmetijstvo, ki je v Rimu, razpravljajo o tem predlogu.

Zahteva se splošna ureditev male posesti brez nobenih stroškov za male posestnike - neposredne obdelovalce. Le z odpravo zapuščinske davka in uradne ureditve male posesti bodo tudi tisti kmetje, ki niso pravno vključeni, lahko izkoristili predloge »Zelenega načrta«. Kadre gre za plačevanje davkov ali drugih izdatkov, tedaj mora kmet plačati, četudi ni vključen posestnik.

ZLATA POROKA

29. julija 1911 sta se v Trebčah poročila Kristina in Ivan Marija Kralj. Od takrat si nase let delila vse težave in dolga leta sta zelo dobro poznala temveč tudi v mestu, kamor sta se preselila že leta 1926, nekaj let prej v Škedenj, po nekaj letih pa v Rocol, kjer se danes živita.

Dokler sta stenovala v Trebčah, je bil Ivo Kralj član društva »Primorskega prostovoljnega društva« ter član društva »Slovenskega pevstva«. Dolga leta je bil tudi zaupnik tedanjega slovenskega dnevnika »Zoradi« za Trebče in okolice. Zoradi tega delovanja so ga častili tudi sialno preganjali.

Za časa NOB je Ivo Kralj sodeloval kot terencec ter je bil vseh svetovnih priznanj, ki so jih prejeli v vojni, je postal član in pe-
Cankar.

Dolgo let je delal pri Splošnih skladstvih, sedaj pa uživa zasluženi pokoj.

Njegova soproga Kristina pa nam ni dosti povedala o svo-
le, da je v mladih letih bila v cerkvenem zboru v Trebčah.
la kot dobra gospodinja, da
je doprinesla svoj delež pri
saj je v zakonu imela pet
otrok, od katerih so se štirje
žive. Za časa prve svetovne
vojne, ko je bil moč vojak v
Če in je ostala sama z otro-
Tudi ona je morala trdo delati.
naga družina je članica prosvet-
že od leta 1945.

Kot zavedna Slovenka sta
vzgojila svoje otroke v ljubez-
ni do materinega jezika.
Slovenca sta zvesta citate-
čestitam mladim, zato se
kov sorodnikov in prijateljev
pridružujeta tudi uradno.

BOLJUNEC

Marsikdo se v teh dneh pri-
pravil na lov na rake in je-
gule ali »bizzate«. Kot pravi-
mo domače. Lov na rake je
je stara navada, ki sega daleč
nazaj, in ima svoj izvor v
časih, ko so mlinci zaprli
vode — po navadi prvi po-
deljke v avgustu — da očisti-
jo strugo. Raki in jegule so
potem bili lahke plen lovcem,
ki so od klesarjev prale ponoči
bude. Toda že lov sam od-
tehta bolečine, še bolj pa jih
odtehta obilen zajtrk, ki je
pripravi po končanem lovu v
eni izmed domačih gostiln
ali pa v osmici — če je ka-
terka odprta.

Ce ima kdo čas, naj pride k
nam, pa ga bomo radi spre-
jeli v našo družbo — na lov
na rake.

PEVMA

V Pevmi vzbudi pozornost
pričitatelja stavba na levi strani
ceste v bližini starega vod-
njaka. To je slovenski otroški
vrt, ki ga je sezidal oče
članske uprave, potem ko so
ukinili onega na Oslavju.
Pevmčani in Goričani okrog
slovenskega mostu so namreč za-
hvalili, naj bi poleg onega na
Oslavju, postavili še en slo-
venski otroški vrt. Tedanja ob-
činska uprava v Gorici pa je
enostravno prenesla otroški vr-
tec z Oslavja v Pevmo in s
tem otežkočilo obisk otrokom
z Oslavja, zlasti avtomob.
tja gor mestni avto.

Poleg tega pa so otroški
vrtci po naših predmestnih
naseljih pod upravo zloglasne
ONAIR, ki ima svoj sedež v
Trentu in zato bolj slabo skr-
bi za te vrte, ki so preveč
»od roke«. Prav bi bilo, če bi
vse otroške vrte na svojem
področju prevzela goriska ob-
čina v svojo upravo. Pri tem
pa bi morali na tej upravi
imeti poseben oddelček za slo-
venske otroške vrte, tudi v
duhu novega zakona za slo-
vensko šolstvo, ki je bil spre-
jet v Rimu.

Omenimo naj še, da je bilo
v preteklem letu vpisanih v
otroški vrtec v Pevmi 16 o-
trok, pa bi jih bilo gotovo še
precej več, ko bi uprava ON
AIR bolje skrbela za njegovo
opremo in druge potrebščine,
vsa v enaki meri, kot to de-
la za italijanske vrte.

ZA OBDILOVALNO IN PLODNO ZEMLJO

Eno izmed osnovnih bogast-
ev vsake države je njena
plodna obdelovalna zemlja.
Od razumevanja in smotnosti
ljudi, ki to zemljo obdelujejo,
je zelo odvisno, kako bo to
naravno bogastvo izkoriščeno;
razumna iskanja načinov, ki
naj plodnost zemlje pospešijo,
ali pa naj vsaj preprečijo nje-
no prehitro izrablo, je v resni-
ci snovanje, ki zasluži vse si-
le, saj neposredno vpliva na
življenjsko raven ljudi.

Poglejmo na primer samo
Nizozemsko. Vemo, da je ta
dežela s svojimi 325 prebivalci
na kvadratni kilometer naj-
bolj gosto naseljena država v
Evropi in celo na svetu, pa
vendar pokriva 40 odstotkov
njene površine z gozdom, ki
pridobivajo s poljedelstvom.
To je kajpak močeno samo-
to, ker so Nizozemci znali
svoje poljedelstvo preseliti v
izobiljstvo.

Rast in dobro uspevanje
vsake žetve sta odvisna od
pravičnega dostopa zraka in
vode do korenin posejanih
rastlin. Pri tem nam, kot ve-
mo, prav uspešno pomaga u-
poraba organskih gnojil. Nizo-
zemci so si zgradili v kraju
Wijster v pokrajini Drenthe
največje tovarno organskih
gnojil na svetu. Tam predel-
ujejo smeti in druge mestne
odpadke v uspešno in ceneno
gnojilo, ki ga v grobem
povedano — izdelujejo iz
vseh odpadkov, ki jih ne
morejo uporabiti v drugih
velikih in malih podjetjih.
Ker je varen sestavni del pre-
delovalnega procesa; med tem
časom se odpadki loti mo-
gocna armada milijard bak-
terij, ki papir in druge organske
snovi v odpadkih razkro-
ji s fermentacijo.

Vidimo torej, da odpadki
vsakega velikega podjetja
le niso prava bogastva, če jih
ne znamo prav izkoristiti; pre-
delani v drugo gnojilo omogo-
čajo intenzivnejše poljedel-
stvo, ki daje dovolj hrane
mestnemu prebivalstvu. Clo-
vek pa ima pri tem v naravi
še enega močnega zaveznika,
ki dela v njegov prti: žive
deževnike. V naravi traja 50
do 100 let, preden nastane za-
radi preprečevanja in drugih
procesov 25 mm debela plast
površinske zemlje. Zadostno
število deževnikov pa opravi
to delo pri ugodnih razmerah
v dosti krajšem času — že v
petih letih.

Deževnik, ki podnevi raje v
zemljo, ponosi pa spravlja na
površino humus, izloči v 24
urah toliko večje zemlje, ko-
likor znaka njegova lastna te-
ža. Ti deževniki izločajo si-
v v resnici izredno dragoceno
rastlinsko hrano. Tako predel-
na zemlja vsebuje potem
kar petkrat več dušika, se

BESEDE POMENIJO

VODORAVNO: 1. glasno, ve-
selo kričati, 7. ki ima spod-
budo, ki ga kaj spodbuja, 15.
grizenje, prepiranje, prepet,
16. predlog, 17. rimska šte-
vilka, 18. napad, 19. grška
črka, 20. možno ime, 21. vez-
nik, 22. planinska plica, 24.
ptica, 26. pritrjevanje, 27.
stokrovnjak v računalstvu,
30. kratice za afrozajsko drž-
avo, 32. naziv za višjega tur-
škega uradnika oz. državnika,
33. kemična prvina, 35. raz-
ličen, z izjemo, mimo, 36. za-
četnični imena in priimka slo-
venskega slovnika iz 18.
stoletja, 38. stopnja, 40. brez-
bržen, površen, 42. glas, zvok,
44. del stavbe, 47. majhni vo-
jaški oddelki, 47. števniki, 49.
tule žensko ime, 51. diktat,
52. osebnik zaimke, 53. del te-
lesa, 64. kadar, 55. mesto in
pristanišče v Ukrajini, 57. pla-
čilo za kaznivno dejanje, 27.
orožje, 28. znak za erbij, 29.
dolžinska merska enota, 30.
zaploditev, razmnožitev, 31.
evropska reka, 34. deli skladi-
la, 35. egiptovski sončni bog, 37.
slovenski pesnik («Snežgulič-
ca»), 39. pristanišče v Grči-
ji, 41. osebni zaimke, 43. ne-
koč, 44. parazit, 45. slovenski
skladatelj, 48. dogovor, 50. Ibo-
snova drama, 51. predlog, 53.
velika kača, 54. jokati se, 55.
cemeriti se, 56. italijanski spol-
ni, 57. mesto v Rokavskem
prelivu, 58. vrsta pesmi, 59.
ne visok, 62. domača žival, 63.
znak za erbij, 65. postelja
pogrnjena, 68. del kroga, 69.
razum, 70. posrednik, 72. go-
ra čarovnice, 74. organ vida,
75. vzkliz gražanja, 76. reka
v Angliji, 77. konica, 78.
78. pritok Volge, 81. po-
vratni zaimke, 83. okrajšava
za »Nova založba«, 84. oseb-
ni zaimke.

RESITEV KRIŽANKE

IZ PREJSNE STEVILKE

VODORAVNO: 1. nadložen,
8. palisada, 15. sobana, 16. E-
rivan, 17. ep, 19. velost, 21. o-
devan, 22. dd, 23. mir, 25. de-
netkrat, 27. bor, 28. Epir, 30.
30. Cir, 31. lek, 32. prge, 33.
naboj, 35. bob, 37. zadaj, 38.
Erad, 40. pogoj, 42. kala, 43.
trebuh, 44. balada, 45. Abet,
46. dober, 48. redi, 50. sedmi,
53. ran, 55. rival, 58. Olaf, 59.
nož, 61. pač, 63. Jama, 64.
dam, 65. kapitulum, 69. roj,
70. NN, 71. pozivi, 72. Ararat,
74. Na, 75. litine, 76. anilin,
78. Krasevec, 79. namakati.

NAVPIČNO: 1. Njemen, 2.
DS, 3. lov, 4. obed, 5. Zalec,
6. enovit, 7. Niser, 8. pedal,
9. Aretje, 10. Lavek, 11. Ivan,
12. San, 13. AT, 14. Andrej, 18.
pipa, 20. TT, 21. or, 22. daga,
24. ribe, 26. krog, 27. Brda,
29. roštilj, 32. paladij, 34. re-
nem, 35. Bohor, 36. paladij, 37.
Zader, 39. 31. lek, 32. prge, 33.
42. kar, 45. Adam, 47. Baku,
49. Ivar, 50. sodnik, 51. elan,
52. kopine, 54. zarana, 56. A-
mon, 57. lajati, 59. naziv, 60.
živec, 61. Piran, 62. žarim, 65.
kote, 66. ti, 67. la, 68. mala,
71. piš, 73. tik, 75. la, 77. na.

ZA OBDILOVALNO IN PLODNO ZEMLJO

demkrat več fosforja in e-
najkrat več kalija; vse to
pa so snovi, ki jih gospodar-
sko važne rastline nujno po-
trebujejo, da lepo uspevajo.

Deževniki drobijo zemljo s
svojim nenehnim vrtenjem.
Rastlinke in živalske odpad-
ke izpreminjajo v dragoceni
humus, netopljive anorganske
snovi v zemlji pretvarjajo v
topljive spojine, ki jih rast-
line vsrkajo. S tisoči in tisoči
drobnih rogov, ki jih zvrta-
je v zemljo, pa omogočajo vo-
di in zraku dostop do rastlin-
skih korenin. V vlažnem ku-
pu odpadkov, listja, trave in
raznih organskih ostankov se
deževniki čudovito naglo raz-
množijo; o tem je napisanih
že mnogo knjig in ponekod po
svetu so ustanovili celo prave
farme, kjer načrtno goji-
mo deževnike in s tem pridob-
ivajo dragoceni humus. Kot
zanimivost naj omenimo, da
tehta milijon deževnikov ko-
naj toliko kot težak konj, o-
pravilo pa lahko stokrat več
delo. Konj lahko orje osam
ur na dan, deževnik pa vrta
podnevi in ponoči okoli rast-
linskih korenin in rahlja zem-
ljo tudi tam, kjer je plug ni-
koli ne more, ne da bi pri-
tem poškodoval tudi same ko-
renine.

V sodobnem poljedelstvu je
dosti naporov usmerjenih v
to, kako povečati odstotek
humusa v razmerju z neorgani-
skimi sestavinami zemlje. S
tem se poveča tudi dejavnost
bakterij v tleh. V širokem me-
rilu — se pravi v kmetijs-
stvu — to lahko dosežemo že
s tako imenovanim zelenim
gnojenjem; zeleno žetev pos-
jemo samo zato, da jo potem
zmožemo v zemljo. Na manj-
ših obdelovalnih površinah pa
to ni gospodarno. Tam najbolj
uspešno povečamo količino hu-
musa s tem, da zberemo vse
rastlinske in druge odpadke
na kup, kjer se počasi raz-
krojijo. Razen tega pa bi la-
hko ob vsakem mestu ustano-
vili prave farme za deževni-
ke, kjer bi nam ti naši pro-
stovoljni pomočniki predel-
ovali vsakovrstne odpadke v
dobro zemljo — v humus. Sto-
rimo to brez odlašanja, saj
vsak kilogram plodne zemlje
pomeni za ljudi določeno ko-
ličino žita, zelenjave, mesa,
skratka človeške hrane! Vse
to nam omogoči uporaba hu-
musa, te posebne vrste zem-
lje, ki je sestavljena iz raz-
krajačih se živalskih in rast-
linskih odpadkov in v kateri
kar mgoli različnih bakterij.

Rastline iz zemlje ne črpajo
samo snovi, ki jim jo nudimo
z umetnimi gnojili. Za svojo
rasto potrebujejo tudi druge pr-
vine, čeprav jih najdemo v
zemlji le v mikroskopsko
majhnih količinah (na primer
železo, mangan itd.). Ako
teh prvin v zemlji zmanjka,
rastline zbolijo. Razen tega je
važno vedeti, da nobena zem-
lja ni popolna, če ne vsebuje
milijonov mikroskopsko majh-
nih alg in bakterij, poleg te-
ga pa tudi, da je dobra zemlja
le tista, ki pravilno zadržuje
vodo (ne preveč in ne premaj-
ho); najbolje je, če vsak maj-
hen delež zemlje obdaja tan-
ka plast vode, ki jo ovija kot
film. In vse to nam pomaga
doseči pravi humus. Le-ta vsr-
kava in zadržuje vodo v zem-
lji, pa je kljub temu še do-
voli porozen, da korenine rast-
lin lahko »diha«; da do njih
prodre potrebni zrak.

ZA NAŠE GOSPODINJE

Nekaj receptov za torte

Tudi pri pripravljanju tort
uporabljamo olje. Ako se bo-
ste ravnali natančno po re-
ceptih, mora vsaka torta do-
biti uspeh. Torto, pripravljeno
z oljem, spečete lahko že
dva dni prej in bo ostala sve-
ža in sočna.

Pri tortah bi rada omenila
še nekaj podrobnosti, ki jih
ne smemo pozabiti. Zlasti je
važno, kako jo pečemo. Zato
podajam nekaj navodil.

1. Tortni model namažemo
samo na dnu in potresemo z
moko ali drobtinami, da se te-
sto ob robu oprime in ne
zdrsne, ter ne opravi na
sredini hrčkov. (Namesto da
namažemo pekač z masčobo,
ga lahko pregreemo s perga-
mentnim ali kakim drugim
gladkim belim papirjem).

2. Ko damo tortni model s
testom v pečico, vrata pečice
pripremo za prvih 10 minut
pečenja s tanko trsko, da se
torta enakomerno dvigne.

3. Torte ne pečemo v pre-
več vroči pečici, ker bi se na-
žgala, prepečena pa ne bi bila.

4. Pečeno in ohlajeno torto
zvrnemo iz modela. Spodnja
stran nam potem služi za vrh-
njo, ker je bolj ravna in
gladka. Krasimo jo šele na
gledni dan.

5. Poleti ne pripravljamo
tort z masleno kremo in ma-
sleno glazuro, če nimamo hlad-
ne škrabne, temveč uporab-
ljamo dobro marmelado ali
čokoladno ali sladkorno gla-
zuro. Poleti obložimo torto z
raznim sadjem.

COKOLADNA TORTA

14 dkg sladkorja, 1 zavitek
vanilijinega sladkorja, 5 ru-
menjakov, 7 dkg olja, 3 žlice
mleka, 15 dkg zmletih orehov
ali neolupljenih zmletih man-
deljnov, 7 dkg čokolade, sneg iz
5 beljakov, 14 dkg moka.

Sladkor, vanilijin sladkor,
rumenjake, olje in mleko do-
dajmo v mešalnik, dodamo zmle-
te orehe ali mandeljne, v pečici
mešamo čokolado, narhlo
premešamo sneg in s njim
vred še moko. Napolnimo pri-
pravljen model in pečemo eno
uro. Poljubno izberemo kre-
mo in glazuro.

DOMAČA TORTA

1 celo jajce, 10 dkg olja, 18
dkg sladkorja, osminka litra
mleka, sok in lupina ene li-
mone, 20 dkg orehov, 25 dkg
mleka, pol zavitka pečilnega
praska, marmelada in sesek-
ljani orehi za posipanje.

Dobro mešamo jajce, olje,
sladkor, mleko, limonin sok in
naribano limonino lupinico.
Dodamo še zmlete orehe in
moko s pečilnim praškom. Na-
polnimo pripravljeno model
(glej uvodno navodilo) in pe-
čemo približno eno uro. Ohlaj-
eno torto prerežemo, eno po-
lovico namažemo z marmela-
do, pokrijemo z drugo polovi-
co nakar jo še po vrhu na-
mažemo in potresemo s sesek-
ljanimi orehi.

NAPOLNOVA TORTA

5 rumenjakov, 7 dkg olja,
15 dkg sladkorja, 2 žlici moč-

ne prave kave, 7 dkg zmeh-
čane čokolade, 15 dkg zmletih
orehov, sneg iz 5 beljakov, 12
dkg moka; čokoladna ali kav-
na krema za nadev in oblo-
go, orehi in kandirano sadje
za okrasitev.

Rumenjake dobro mešamo
z oljem in sladkorjem, dodaj-
mo kavo, čokolado, orehe in
sneg iz beljakov ter z njim
rehlo primešamo še moko. Na-
polnimo pripravljeno model
(glej uvodno navodilo) in pe-
čemo eno uro. Ohlajeno torto
dvakrat prerežemo, vsak del
namažemo s kavo, čokolado
ali drugo kremo, prav ta-
ko tudi po vrhu in z raznim kan-
diranim sadjem.

OREHOVA TORTA

20 dkg sladkorja, 7 dkg o-
lja, 2 rumenjaka, osminka li-
tra močnega pravega čaja, 14
dkg moka, pol zavitka pečil-
nega praska, sneg iz 2 belja-
kov, 12 dkg zmletih orehov;
čokoladna krema za nadev in
oblogo.

Sladkor, olje in rumenjake
dobro mešamo, dodamo čaj,
moko in pečilni prašek; nato
dodamo še sneg iz beljakov
in z njim rahlo mešamo še
zmlete orehe. Napolnimo pri-
pravljen kalup (glej navodi-
le) in pečemo eno uro. Ohlaj-
eno torto prerežemo in na-
mažemo s čokoladno kremo;
prav tako jo namažemo po
vrhu in po volji okrasimo.

Recept za kremo poišči med
kremami!

IVAN SAVLI

